

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniki prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVIII. Cena lista je \$6.00. Entered as second-class matter January 14, 1924, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 11. NOVEMBRA (NOV. 11), 1935. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 220

Anglija bo potisnila Italijo iz Abesinije, pravi ameriški avtor

V interesu Velike Britanije je, da Italija ne postane kolonialni imperij, ki bi kot taka kontrolirala Sredozemsko morje. Mussolini ustavi demonstracije proti tujcem in napovedal boj ipekulantom. Italijanska armada okupirala mesti Makale in Gorahai. Izjava Hitlerjeve vlade, da bo podpirala Ligo narodov pri izvajanju sankcij, vznemirila italijanske fašiste

RIM, 10. nov. — Italijansko uradno poročilo omenja nove mane na severni in južni fronti v Abesiniji.

ADDIS ABABA, 10. nov. — Abesinske armade se še vedno mikajo in izvajajo Italijane v abesinske divjine.

Chicago, 9. nov. — Gordon MacCreagh, pisatelj, ki se je pred kratkim vrnil iz Abesinije, kjer se je mudil pet let, je dejal, da ni nobenega izgleda, da bi mogla afriška država ustaviti prodiranje italijanske armade v notranost dežele, ampak Anglija ne bo nikdar dovolila, da Italija obdrži ozemlje, ki je ne bi vredno, čeprav ga bodo Mussolinijeve čete okupirale. MacCreagh je govoril pred člani Čilškega sveta za zunanje odnose v dvorani hotela Palmer.

On je spisal več knjig o Abesiniji in nekaj časa je bil tudi svetovalec o zunanjih zadevah na abesinskem dvoru. Poslušalci, ki se zanimajo za italijansko-abesinski konflikt, so mu stavili več vprašanj, na katere je odgovarjal.

"Po angleških volitvah, ki se bodo vršile 14. novembra, bo Italija in Francija udarili po Italiji", je rekel MacCreagh. "Mussolini se bo moral umakniti iz Abesinije in Italija ne bo obdržala teritorijev, katere bo Italijanska armada okupirala.

"Velika Britanija ne bo nikdar dovolila, da bi Italija postala kolonialni imperij ali dominirala Sredozemsko morje, kar se bi lahko zgodilo, če bi dobila kontrolo nad naravnim bogastvom Abesinije. Dobila bo morda nekaj puščajev v vzhodnem delu afriške države, ne pa ozemlja na napadu in severozapadu, kjer so bogati zakladi rude in rodovitna zemlja. Te teritorije si lasti Anglija bo v ugodnem momentu pokazala svojo moč in uničila italijanski imperializem."

Rim, 9. nov. — Iz visokih fašističnih krogov je prišla vest, da so ti ustavili demonstracije proti tujcem. Objavljena je bila po študentskih izgredivih proti britskim in drugim znanim trgovcem v Neaplu. Fašistični fanatiki so bili posvarjeni, da ne smejo razbijati napisov na pročeljih trgovin in uničevati lastnine znanjih trgovcev. Fašistični časopisi so dobili ukaz, da morajo takoj prenehati z napadi na Anglijo, Francijo in druge države, ki so podpre bojkotno akcijo proti Italiji, katero je odredila Liga narodov.

Ta nova politika, pravijo informirani krogi, pa ne bo ustavila priprav glede odpora proti ipekulantom in drugim interesom, ki hočejo izrabiti obstoječo situacijo za grmadenje profita. Fašistične avtoritete so naprej veliko število trgovin po vsej deželi in aretirale mnogo oseb, ki so skušale na skrivaj poslati denar v tujemstvo.

Relifna uprava uvaja nove metode

Podpore v gotovini v čikaškem okraju

Chicago, 9. nov. — Illinoiska relifna komisija je včeraj sklenila, da bodo relifni kliente v okraju Cook (Chicago) odslej naprej prejeli podporo v gotovini namesto v živilih, obleki in drugih potrebščinah. Izjavila je, da je bila prisiljena podvesti ta korak, ker je federalna relifna administracija znižala podporo na milijon dolarjev za prva dva tedna v novembru.

Oredba federalne administracije je že rezultirala v dvajset odstotni redukciji stroškov relifnih uradov po vsej državi. Posledice bodo trpeli reveži, ki so odvisni od podpore. V drugih ilinoiskih okrajih bodo znižani izdatki za prejem, živila, stanarino in obleko, v okraju Cook pa bodo reducirani upravni izdatki, ker bodo kliente prejeli podporo v denarju. Slednji načrt bo relifna komisija v doglednem času raztegnila na vso državo.

Denarna podpora se bo črpala iz federalnega sklada, ker je državni generalni pravdnik obljubil, da se denar iz državne blagajne ne sme trošiti v te svrhe. Nekatere druge države so že uveljavile ta sistem in sedaj ga je odobrila tudi ilinoiska relifna komisija. Potrdil ga je tudi governer Horner na konferenci v Springfieldu, katere sta se udeležila John S. Martin, načelnik relifne komisije, in Wilfred S. Reynolds, tajnik.

Stavka relifnih delavcev v N. Yorku

Zahtevajo unijsko mezdo

New York, 9. nov. — Joseph Fredericks, predsednik sveta stavbništv, je oklical stavko izurjenih delavcev, uposlenih pri relifnih projektih na Long Islandu. Uprava relifnih del je po oklicu stavke naznanila, da je pripravljena zvišati plačo deset odstotkov, kar pa so stavkarji odklonili. V boju je zavojevanih okrog 2000 delavcev in zahtevajo unijsko mezdo.

Harold C. Howe, krajevni direktor relifnih del, je skušal v zadnjem momentu prepričati stavko, a ni uspel. Objubil je plačo \$93.50 za 120 ur dela na mesec, kar pa je Fredericks odklonil. "Zaščitna mezda" je bila prej \$85 za 140 ur dela na mesec, stavkarji pa sedaj zahtevajo \$180 za 120 ur dela.

Natakarice v Nemčiji morajo iti iz službe

Berlin, 9. nov. — Dr. Walter, šef strokovnega oddelka delavske fronte, je včeraj naznanil, da vse natakarice v Nemčiji se morajo umakniti iz službe v prid moškim natakarjem. To je silen udarec za ženske, ki služijo v restavracijah, hotelih in gostilnah.

Domače vesti

Nov grob v Chicagu
Chicago. — Zadnje dni je umrla rojakinja Alice Videtič, stara okrog 60 let, na naslovu 1808 W. Cermak Rd. Tu zapuša moža, dva sinova in dve hčeri.

Smrtna nesreča v tovarni
Pueblo, Colo. — Miss Vera Mohar, stara 29 let, je izgubila življenje pri Nakols Packing Co., kjer je bila uposlena. Ko je hotela stopiti v dvigalo, ni opazila, da je dvigalo že odšlo, vrata so pa bila na njeno nesrečo še odprta in stopila je v praznino ter padla 14 čevljev globoko. Poblila se je tako težko, da je po dveh dneh nezvesti umrla. — Dalje sta v tej nasebnini umrli rojakini Mary Skubic, stara okrog 40 let, in Frances Petrič.

Nov grob v Penni
Oakmont, Pa. — Dne 5. t. m. je umrl za srčno hibo Joseph Sorč, star 13 let in rojen v Yukonu, Pa. Bil je član mladinskega oddelka SNPJ in tu zapuša starše in dva brata.

Slovenec izvoljen
Lorain, O. — Pri občinskih volitvah v tem mestu zadnji teden je bil izvoljen slovenski kandidat Leo Svete za mestnega svetovalca. Svete je kandidiral na demokratski listi.

Poroka
Cherokee, Kans. — Tu sta se poročila Martin Premk mlajši in Dorotija Lupans. Ženin je blaginjak društva 105 SNPJ. Obilo sreče!

Se en nov grob v Penni
Johnstown, Pa. — V tukajšnji bolnišnici je umrla 3. t. m. Katarina Benčina, stara 57 let in doma iz Kernic pri Spodnji Idriji. Tu zapuša moža, tri sinove in dve hčeri.

Furiozna volilna kampanja v Angliji

Socialisti pobijajo program oboroževanja

London, 9. nov. — Geslo nacionalne vlade, da mora Anglija ojačiti vojno mornarico, s katerim je šla v volilni boj, da dobi podporo pri ljudstvu, se je izkazalo za bumerang. Socialisti zahtevajo, naj vlada dokaže, da je bojno brodogrje v resnici šibko, in s tem so spravili konservativce v zagato.

Dne 5. decembra se bodo sešli v Londonu reprezentantje pomorskih velesil, da razpravljajo o navalističnih pogodbah, ki so bile sklenjene v Washingtonu in Londonu in katerih veljavnost v kratkem poteče. Socialisti, ki se sicer zavedajo, da ne bodo pridobili pri prihodnjih volitvah, objavljajo senzacionalna razkritja o sili angleškega bojnega brodogrja, s katerimi pobijajo trditve narodne vlade.

Kako nervozna je vlada, je razvidno iz poročila, ki ga je objavil "Daily Herald", uradno glasilo delavske stranke. V tem poročilu je rečeno, da je britska admiraliteta pozvala časopisje, naj ne objavlja dejstev in številk o moči bojne mornarice, ker se boji, da bi to oviralo program oboroževanja, za katerega se navdušujejo konservativci in militaristi.

Brazilijska odklonila sodelovanje

Zeneva, 9. nov. — Brazilska vlada je informirala Ligo narodov, da ne more sodelovati v bojkotni akciji proti Italiji, za katero se je odločila Zeneva. Brazilijska ni članica Lige narodov.

Molitve za zmago fašističnega orožja

Brazilski nadškof podprl Mussolinijevo vojno

Porto Alegre, Brazilija, 9. nov. — Nadškof Joso Becker, najvplivnejša katoliška avtoriteta v Braziliji, je včeraj imel slovesno molitev in prošil je Boga, naj intervenira v prilog fašističnemu Rimu, papeški prestolici, večnemu Rimu. Nadškof je voditelj deščarskega gibanja in protisovjetske kampanje v Braziliji.

Medtem, ko so bili trgovci z govejo živino in operatorji brazilskih premovalnikov silno zaposleni, da zadostijo naročilom italijanske vlade, je nadškof prošil Boga, naj ne dopusti ponižanja junaške Italije, matere ženijev, znanstvenikov in umetnikov, kjer religija triumfira.

Na vprašanje, ali ima Italija pravico do osvajanj, je nadškof odgovoril, da je sporna zadeva le izenačenje distribucije kolonij med evropskimi državami. V tem osiru so italijanske zahteve glede osvajanj kolonij upravičene.

Zdravnik priznal umore iz usmiljenja

Angleška zdravniška zveza začela kampanjo

London, 9. nov. — Angleška zdravniška zveza je otvorila kampanjo, katere cilj je prepričati ljudstvo, "da je umor oseb, ki trpe na neozdravljivih boleznih upravičen." To naznanilo je bilo objavljeno potem, ko je neki zdravnik priznal, da je umoril pet neozdravljivih bolnikov "iz usmiljenja". Izpoved je objavil londonski list "Daily Mail."

Lord Moynihan, eden najbolj slovitih britskih zdravnikov, je dejal, da bo on in njegova grupa, v kateri so tudi prominentni pridigarji, sodelovala v kampanji, "da se dovoli neozdravljivim pravica do smrti." Zveza britskih zdravnikov bo ponovno razpravljala o tem problemu na sestanku, ki se odpravi 10. decembra v Londonu.

"Prepričan sem, da dobiva naša kampanja podporo pri ljudstvu", je rekel Moynihan. "Iz razumljivega razloga vodijo opozicijo le katoliki."

Moynihan je dalje rekel, da bo predložil zakonski načrt, da se dovoli "umore iz usmiljenja", parlamentu. "Daily Mail" citira izjavo zdravniškega, ki je izvršil pet umorov "iz usmiljenja". "Zavedam se, da sem kršil zakon," se glasi izpoved, "a pripravil sem ga ponovno kršiti v silnih okoliščinah. Če je to zločin, sem pripravljen nositi posledice."

Med tistimi, ki zagovarjajo "umore iz usmiljenja", so profesor Julian Huxley, svetovno znani učenjak; lord Listowel, prominentna zdravniška avtoriteta, in lord Denman, bivši generalni governer Avstralije.

Ofenziva proti organizaciji brezposelnih

Vincennes, Ind. — Zupan tega mesta, ki je javno naznanil, da je sovražnik delavskih unijs, se je pridružil okrajni relifni upravi in meščanskemu tisku v boju, čigar cilj je uničenje organizacije brezposelnih delavcev. Ta grupa je zaznamuje prvi uspeh, ko je bil aretiran Harry J. Custer, tajnik krajevne organizacije Workers' Alliance of America. Aretiran je bil na obtožbo napada in sedaj grozi z represalijami drugim militantnim voditeljem brezposelnih delavcev. Ustanovljen je bil še obrambni komitej, ki bo zagovarjal Custerja pred sodiščem.

NAPREDEK INDUSTRIJSKEGA UNIONIZMA

Nove smernice v ameriškem delavskem gibanju

ZMAGA PRIDE KMALU

New York. — (FP) — Ako se vzame člansko gibanje v Ameriški delavski federaciji za merilo, tedaj bodo zagovorniki industrijskega unionizma dobili kontrolo nad federacijo v prihodnjih par letih. To izjavo je podal Julius Hochman, podpredsednik Intl. Ladies' Garment Workers unije.

"Federacija je dobila nad milijon novih članov v zadnjih dveh letih," pravi Hochman. "Od teh jih je bilo 65 odstotkov organiziranih v industrijskih unijs, 22 v strokovnih in 13 odstotkov v krajevnih strokovnih in federalnih unijs. Nadaljnja analiza kaže, da je 31 industrijskih unijs v isti dobi povečalo število članstva 75 odstotkov, 76 strokovnih 13 odstotkov, federalne unije pa izkazuje porast 146 odstotkov. To je jasen dokaz, da bodo v doglednem času dobili kontrolo nad ameriškim delavskim gibanjem zagovorniki industrijskega unionizma."

Hochman je dejal, da je imela grupa zagovornikov industrijskega unionizma močno zaslonbo pri delegatih na zadnji konvenciji Ameriške delavske federacije v Atlantic Cityju. Ti bodo končno revidirali smernice delavskega gibanja v Ameriki, ki je zdaj pod kontrolo pristavšev strokovnega unionizma.

Sodišče udarilo 'newdealski' zakon

Vladna regulacija javnopravnih družb neustavna

Baltimore, Md., 9. nov. — Federalni sodnik William C. Coleman je podal odlok, v katerem pravi, da je zakon, ki ga je kongres sprejel v svojem zadnjem zasedanju in določa vladno reguliranje takozvanih "holding" kompanij, finančnih družb elektriskega trasta, neustaven v celoti.

Coleman je odločil v prilog American States Public Service Co., ki je predložila zadevo sodišču. Kongres je sprejel omejen zakon na pritisk Rooseveltove administracije, ki je takoj po odloku namignila, da bo tirala stvar pred zvezno vrhovno sodišče, ki bo o tem izreklo končno besedo.

Niti enega fašističnega kandidata v Angliji

London, 9. nov. — Fašistična stranka v Angliji, katero vodi Sir Mosley, ni postavila niti enega kandidata pri sedanjih volitvah za parlament, ki bodo prihodnji četrtek. Angleški fašisti so največje politične reve v Evropi. Ker zagovarjajo Mussolinija in bruhajo svojo jezo nad sankcijami proti Italiji, so tako osvojevali, da se ne smejo nikjer pokazati v javnosti.

Brezdomovinci ne dobe več relifa v New Yorku

New York. — Zupan La Guardia je te dni naznanil na seji občinske zbornice, da mesto New York ne more več dati relifa "transitnim" brezposlecom, to je onim, ki so brez doma in ki trempajo od mesta do mesta. Le oni, ki dokažejo, da biva najmanj šest mesecev v državi, kakor določa zakon, bodo v bodoče deležni podpore.

Hitler pokopal jeklene čeladarje

Monarhistična organizacija uničena

Berlin, 9. nov. — Zadnji ostanki nekdanje močne monarhistične organizacije "Jeklene čelade", obstoječe iz bivših vojaških častnikov in vojakov v svetovni vojni, so bili te dni pokopani. "Firer" Hitler je velel do cela razpustiti te ostanke na veliko veselje nacijev, ki so sovražili to organizacijo.

Franz Seldte, ustanovitelj in vodja Jeklenih čelad, je bil obveščen, da se morajo člani te organizacije dodeliti redni armadi ali pa državni milici. Ampak to ni potolažilo nešteti "čeladarskih" voditeljev po mestih in stotin "čeladarjev", ki se zdaj čutijo ponižane in v mnogih primerih ne morejo skriti jeze nad Hitlerjem. Ta organizacija je bila ustanovljena v glavnem v zaščito junckerjev (veleposestnikov), ki so sprva navdušeno pomagali nacijem do zmage, toda danes se s srdom obračajo od Hitlerja. Nacijli to vedo in se pripravljajo na represalije.

Gradnja vojašnic ustavljena v Ill.

Uposliten neizurjenih delavcev največja potreba

Chicago, 9. nov. — Restrikcije in negotovost v zvezi z izvajanjem programa gradnje relifnih projektov so vzrok, da je uprava relifnih del izključila gradnjo 26 vojašnic v Illinoisu. To sta naznanila Robert J. Dunham, načelnik državne uprave WPA, in Ralph H. Burke, pomožni administrator. Prvočni načrt je določal stroške \$4,400,000 za konstrukcijo vojašnic.

Dunham je dejal, da je še vedno uverjen o potrebi gradnje vojašnic, toda federalna administracija ne odobrava načrta. Gradnja projektov, ki bi trajala dolgo časa, ni v skladu s programom federalne uprave.

"Glavna naša dolžnost je, prekrbeti delo relifnim klientom, med katerimi je 90 odstotkov neizurjenih delavcev", je rekel Burke. "Pri gradnji vojašnic bi morali upoštevati izurjene delavce, kar bi povečalo stroške."

Illinoiski urad federalne administracije javnih del je dobil vsoto \$2,483,024 za gradnjo 24 projektov. Ti projekti bodo nadomestili druge, katerih ne bi mogli prirediti graditi do 1. decembra, datuma, ki ga je določil Harold L. Ickes, notranji tajnik in načelnik administracije PWA.

Poljska odbila čehoslovake pogoje sprave

Varšava, 9. nov. — Poljska vlada je sinoči zavrgla predlog Čehoslovake, da se znana tešinska afeta izroči mednarodnemu razsodišču v Haagu v rešitev. Jos. Beck, poljski zunanji minister, je izjavil, da sprave ne bo, dokler čehoslovaska vlada ne spremeni svojega stališča napram poljski manjšini v Tešinu. Obe državi imata vojaške čete ob meji, kjer se nahaja Tešinske, in poljski listi pišejo, da je položaj zelo kritičen.

Obravnava proti nemškim špionom na Češkem

Praga, 9. nov. — Ana Dienal in osem drugih oseb, ki so obtožene vojaške špionaže v Čehoslovakiji v prid naciji Nemčiji, se mora zagovarjati pred sodiščem. Ana Dienal priznava, da je bila v tajni službi Hitlerjevega režima.

VELIKA PROSLAVA OBLETNICE RUSKE REVOLUCIJE

Sovjetski voditelji poveljujejo uspehe

PARADA OBOROŽENE SILE

Moskva, 9. nov. — Sovjetska Rusija je zadnji četrtek proslavila osemnajsto obletnico revolucije z velikim pompom in razkazovanjem svoje oborožene sile, dočim so govrniki poudarjali izboljšanje finančne in trgovske situacije, ki je bilo doseženo v zadnjih letih.

Tanki, oklopni avtomobili in druga bojna mašinerija je ropotala po moskovskih ulicah. Največja vojaška parada je bila na Rdečem trgu, kjer je bil postavljen oder, s katerega so opazovali parado Stalin in drugi sovjetski voditelji.

Klement Vorosilov, vojni komisar, je v svojem govoru opozarjal na nevarnost nove svetovne vojne, zaeno pa je izjavil, da je sovjetska Rusija pripravljena na vse eventualnosti.

A Rosengoltz, trgovinski komisar, je dejal, da je zunanji dolg pred štirimi leti znašal 1,400,000,000 rubljev, ob pričetku tega leta pa je padel na 139,000,000 rubljev. Dejal je, da bodo morale države, ki hočejo trgovati z Rusijo, odalej naprej sprejemati kreditne pogoje, ki jih bo stavila sovjetska vlada.

"Kapitalistične države, ki se zanimajo za sovjetska tržišča in razvoj gospodarskih odnosov med njimi in Rusijo, so se pričele zavedati, da bodo morale nuditi sovjetski vladi dolgoročne finančne kredite ali posojila," je rekel Rosengoltz. Izrekel je upanje, da bo imela Rusija ob koncu tega leta ugodno trgovsko bilanco 120,000,000 rubljev. Rusija je tudi povečala produkcijo zlata na točko, katere prekaša sedaj le južna Afrika.

Japonci ponovno invadirali Šanghaj

2000 japonskih pomorščakov se izkrcalo z bojnih ladij

Šanghaj, 10. nov. — Dva tisoč pomorščakov s treh japonskih bojnih ladij se je danes izkrcalo na suho in okupirali so del Šanghaja v bližini mednarodne naselbine potem, ko je bil ubit eden japonski pomorščak. Med kitajskim prebivalstvom je nastala silna panika in na tisoče Kitajcev je zapustilo Šanghaj.

Velika razburjenost je tudi v mednarodni koloniji, kjer so mobilizirali obrambne sile za slučaj, da Japonci napadejo naselbino.

Kratka stavka pri stanišnih delavcev

New York. — Odmev nepokoj, ki se širi med pristanišnimi delavci ob Mehiškem zalivu in zapadni obali, je bil tudi v New Yorku, ko je 3000 članov krajevne unije Intl. Longshoremen's Assn. zastavkalo. Stavka je trajala samo šest ur, nakar so se delavci, ki so dobili zagotovilo od predsednika mednarodne unije J. P. Ryana, da se bo takoj začel pogajati z upravnimi parobrodni družbi, vrnili na delo. Pristanišni delavci so že prej izjavili, da bodo šli v boj za zvišanje meze in da ne marajo imeti nobenega opravka z "vročim tovorom", ki ga bodo pripeljali parniki iz pristanišč Mehiškega zaliva. Ryan je sklical masni shod, na katerem bodo razpravljali o nadaljnjih akcijah v prilog stavkujočim delavcem v drugim pristaniščih.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Zdravstveno društvo (levo Chicago) in Kanado
\$6.00 na leto, \$7.50 na pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago
in Cleveland \$7.50 na leto, \$9.00 na pol leta; za inozemstvo
\$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year;
foreign countries \$9.00 per year.Cene oglaševanja po dogovoru. Rokopisi dopisov in senariziranih
članov ne se vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil poštne.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov za vse, kar ima stik s 11. letom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Zaprta delavnica za advo-
kate

Odvetniška zbornica (American Bar Association) ima novega predsednika, ki se piše William L. Ransom. V privatni praksi je ta moč pravi zastopnik elektrarskega trusta s kraljevsko letno plačo.

Ransom je zdaj zelo aktiven za stoddotno organiziranje vseh advokatov v Združenih državah v tej organizaciji. Še več — on hoče, da advokatska unija foršira "zaprto delavnico" za svoje člane pred vsemi sodišči v Ameriki. Pred kratkim je rekel v New Yorku, da v sedemnajstih državah je odvetniška zbornica že legalno priznana kot "integralna", kar pomeni, da samo člani zbornice smejo dobiti dovoljenje za izvrševanje odvetniških poslov. Vsi odvetniki morajo, hoče ali neče, biti člani advokatske organizacije. Oni člani, ki nečajo plačevati predpisanih prispevkov in se držati etičnih pravil te organizacije, morajo iti iz službe!

Primerjajmo to revolucionarno stališče Ransoma in njegove advokatske unije z delavskimi unijami.

Ransom zahteva, da odvetniki morajo biti prisiljeni vstopiti v odvetniško organizacijo, drugače izgube pravico do odvetniške licence. V tem oziru mi je to postavno in ustavno, sploh pravilno in potrebno.

Na drugi strani je pa Ransomova naloga, da s pomočjo sodišč razbije slehno delavsko unijo, ki se počuti toliko močno, da izposluje zaprto delavnico, to je, uposrevanje samih članov unije. To ni ustavno! To je zatiranje demokracije in svobode! Neorganizirani delavci morajo imeti isto pravico in isto svobodo do dela kakor organizirani! — Tak je argument Ransoma in ostalih burbonskih advokatov, kadar gre za delavsko organizacijo in njene pravice.

Pravica, ki mora biti za odvetnike, ne sme veljati za navadne delavce. Zaprta delavnica za advokate je dobra in potrebna, pravilna in ustavna! Zaprta delavnica za rudarje, mehanike in druge delavce ni dobra, ni potrebna, ni pravilna in ni ustavna!

Razlika je le v tem, ker je advokatska unija pod vodstvom močnih, bogatih korporacijskih advokatov, delavske unije so pa pod vodstvom delavcev ali profesionalnih voditeljev, ki ne kontrolirajo zbornice in sodišč.

O velikem apetitu

V Amer. Slovincu je bil pred nekaj dnevi uvodnik z naslovom "Appetit — pozor!" in nad člankom je podpisal J. M. Trunk. Stvar se tiče Mussolinija, ki ima velik apetit in kadar pohrusta Abesinijo — pisec je skoro prepričan, da jo pohrusta — bo apetit še večji in takrat se Mussolini gotovo spravi nad Jugoslavijo, da še njo pohrusta.

Članek je simpatičen in do malega sličen članku v Prosveti, objavljenem dva tedna prej. Nekaj pa le manjka. Mussolini ni edini v Italiji, ki ima volji appetit. Milanski kardinal Schuster, ki je pred kratkim — kakor so poročali ameriški listi — govoril v neki pridigji, kako "sam Bog vodi italijansko armado po Abesiniji in kako ta armada z božjo pomočjo nosi ključ, ki odpre vrata katoliški veri in rimski civilizaciji v okupirani afriški državi," vse kakor deli masten apetit z Mussolinijem. Kardinal Schuster bo nedvomno vesel tudi pohoda fašistične armade v Jugoslavijo. Menda bo tudi takrat sam Bog vodil fašistično armado, katera zanese italijanski križ med Srbe in Macedonce ter rimsko (fašistično) civilizacijo med vse Jugoslovane!

Zakaj ni Trunk toliko iskren, da bi povedal, da rimsko-katoliška duhovščina v fašistični Italiji od kardinalov in papeža na vrhu do zadnjega kaplana na dnu podpira in blagoslavlja Mussolinijev apetit?

"Father" Coughlin je tudi prijatelj Mussolinijevega apetita. V svojem prvem radijskem govoru to sezono je Coughlin gmel proti krivičnim (!) sankcijam Lige narodov in rotli ameriški-kongres, naj pazi na Roosevelta, da ne bo Amerika sodelovala pri teh sankcijah in v prid Ligi. Za fašistično Italijo, za Mussolinija pa ni imel "socialni father" niti ene kritične besedice. Mussolinijev roparski apetit je v redu, ampak ameriška vlada naj bo prokleta, če bo ovirala ta apetit!

Zakaj niso slovenski "fahri" v Ameriki tako odkritostni napram svojim fašističnim kolegom kakor so — vsaj nekateri — napram Banditu Mussoliniju?

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

"Rdeče rože" na slavlju Napreja

West Allis, Wis. — Približuje se 17. november, velik dan za Milwaukee, West Allis in vso okolico ter bližnje slovenske naselbine. Omenjenega dne se bo namreč vršilo slavlje 25 letnice soc. pevskega zbora Napreja. Ob tej priložnosti bo uprizorjena znana delavska drama "Rdeče rože", ki jo bo dal na oder dramski odsek kluba št. 1 JSZ iz Chicaga. Nastopili bodo trije pevski zbori. Program se prične točno ob 2.30 popoldne. Slavlje se vrši v SST dvorani. Igra bo uprizorjena popoldne. Vstopnina 35c v predprodaji, pri vratih 40c.

Drama "Rdeče rože" sem videl na odru SND v Waukeganu prošlo spomlad ob priliki zborovanja okrožne konferenčne klubov JSZ in društev Prosvetne matice. Uprižoril jo je omejen dramski odsek. Takrat sem obljubil vse moje moči, da se ta zanimiva delavska drama uprižori tudi pri nas, pa naj stane kar hoče, kajti njihova uprizoritev te drame se mi je tako dopadla, da se mora človek zanjo zavzeti. Za stvar so se zavzele druge moči in tako bomo imeli na omenjeni dan priložnost videti nekaj, kar potrebujemo, nekaj, kar je vredno, da žrtvujemo tiisto nizko vsotico vstopnine.

To pa zato, ker v mojem življenju nisem še nikdar prej videl nobene drame ali igre, da bi bila tako dobro izvajana, brez vsake pomankljivosti in pa s tako globokim pomenom, kot je bila drama "Rdeče rože". Zato je moj namen, da priporočam vsakomur, da pohiti v nedeljo 17. nov. v SST dvorano, da vidi to velezanimivo dramo. Pridite vsi in zagotavljam vam, da ne bo nikomur žal. Obenem opozarjam matere, da bodo dobro pazile na svoje otročice, da bodo med igro gotovo skrebele, da bo ostala njih mladina mirna. Kajti mir in red med igro sta neobhodno potrebna, tako za poslušalce in še bolj za igralce. Zato se že sedaj priporoča, da upoštevajo mojo prošnjo. Hvaležni vam bomo igralci in poslušalci. (Ko sem bil v Waukeganu ob priliki uprizoritve "Rdečih rož", je neka mala deklica s seboj pripeljala malo dete. Sedli sta poleg mojega sedeža in kmalu se je otroče pričelo dreti kot za stavo. To me je privedlo, da sem napisal gornje vrstice.)

Nadalje: vsi predsodki naj prenehajo. Vsaka morebitna zavist naj izostane. Pokažimo našim gostom, da smo vredni in potrebni njihovega dela in delovanja!

Ponovno apeliram na vse, ki bodo čitali te vrstice, da sežejo po vstopnicah. Zagotavljam vam, da ne bo nikomur žal!

Joseph Radelj, 16.

Posrečen radiosporod

Rilton, Pa. — Težko sem pričakoval proslave desetletnice ponosnih Pionirjev društva 659 SNPJ in njih radioprograma. Prišla je napovedana ura, radiopremijem sem imel naravnano uro prej, usmerjen na radiopostajo WCFL, ki se imenuje Voice of Labor ali Glas delavcev, tako se bo prejemnik gotovo prej "privilil" sprejeti etrske valove in glas z omenjene postaje ter ga ponesel svežega in čistega k nam.

Točno ob 11. uri (po našem času) se je oglasila zaželjena napoved in program se je pričel. Baritonist Anton Šubelj je zapel Zagorske zvonove. Ta pesem je bila zelo primerna in na mestu, saj že mnogo naših sobratov in pionirjev SNPJ krije hladna zemlja. Pozdravni govori so bili preneseni prav lepo in razločno. Pevski zbor Sava je zapel tako lepo, ubrano, da ga bi človek poslušal vso noč. Vsa čast jim! Ploskal sem jim, četudi me niso slišali, slišalo pa se je ploskanje iz banketne dvorane. Brzjavne čestitke iz Milwaukeeja in drugod, telefonski pozdrav iz Detroita, vse je bilo tako razločno naglašano, kakor da se bi ves program izvajal v naši bližini, ne pa v okrog 600 milj oddaljenem Chicagu.

Kaj se vse lahko doseže s požrtvovalnostjo in odločnostjo! Zato pa je bil njihov uspeh ve-

čji kot so ga morda sami pričakovali.

Proslava desetletnice društva 559 je minila, ne sme pa miniti agitacija za večjo SNPJ. Za mesec november sem pridobil dva mlada kandidata. Koliko si jih pridobil ti, sobrat?

Dne 3. nov. so prišli sorodniki iz Canonsburga in Meadowlandsa ter priredili moji soprog in meni precejšnjo prijetno presenečenje. Cestitali so nama k 25-letnici zakonskega življenja in naju obdarili s krasnimi darili, katerih nisva pričakovala. Iskrena hvala družinam Tekave, Dolenc ml., hčerama Veroniki in Mary ter sinu Franku, družini John Jereb pa za brzojavno čestitko.

Frank in Gertrude Primozich.

Zabava Ilirije

Canonsburg, Pa. — Pevsko društvo Ilirija priredi veselico v soboto, dne 16. novembra, v dvorani društva Postojnska jama SNPJ v Strabanu. Uljudno se vabijo vsi domači in okoliški rojaki iz vseh bližnjih naselbin, tako tudi pevsko društvo iz Pittsburgha, da se bomo skupno zabavali. Na svidenje!

Joseph Zupančič.

O delu in presenečenju

Midway, Pa. — Minilo je že vrsto let, odkar sem se zadnjič oglašil v Prosveti. Že več prijateljev me je vprašalo, zakaj vedno molčim in se nič ne oglašim v Prosveti.

Najprej moram omeniti, da sem strasten čitatelj Prosvete. Čitam le pri luči, ker podnevi nimam časa. Lista ne odložim iz rok, dokler ga ne prečitam. Vse drugače pa je s pisanjem, ker sem človek brez ljudske šole, torej samouk v pisavi. Kramp in lopato, ki sem ju vihtel 28 let pod zemljo, mi nista delala težave, tako mi ne dela težave plug, katerega vodim že 8 let na farmi. Ampak pero, ki je blagoslov za človeštvo, je zame težje od krampa, zato se ga tako redko poslužujem.

In pa starost, katera dela človeka nekako bolj lenega, starost, ki jo vsak rad dočaka. Toda, ako jo dočaka, je ne ljubi, kajti vsak bi bil rad mlad, ampak starost pride in se ti obesi na pleča, da sam ne veš kdaj.

Tako se je zgodilo meni. Vedno sem mislil, da še nisem stár in zato lahko opravljam težka dela. Zato me je poklical sosed na 21. septembra, da mu pridem pomagat sajlo napolnit, ampak nositi koruzo ves dan na vozove, je v resnici težko delo, pa naj bo človek star ali mlad. Zato ni nič čudno, da sem bil dobrodušen izmučen zvečer, ko sem šel domov.

Ko sem prišel domov, me je čakal moj zet s poročilom, da ima

Knez Starhemberg (levo), vodja avstrijskih fašistov; trgovinski minister Stockinger in zunanji minister baron Berger-Waldenegg.

društveni tajnik neke listine iz glavnega urada, katere nujno potrebujejo podpis društvenega predsednika. "Deset zelenih," si mislim, "ves dan nalagati vozove s koruzo, zvečer pa koračiti 15 milj daleč, da podpisem listine! Ampak, če so listine iz glavnega urada, morajo biti podpisane, pa mirna Bosna!"

Zet me je potolažil, češ, da me bo on "potegnil" z njegovo "lizo" v obe strani. Takoj sem bil potolažen in v nekaj minutah sva že bila pri tajniku. Pa zopet smola—listina se je izgubila in je nisem mogel podpisati. Ker pa sem se bal, da bom moral naslednji dan zopet priti radi listin, sem malo potožil, da sem utrujen. Tajnik mi je hitro prinesel zdravil v obliki dobre kapljice, in je res pomagalo—utrujenost je minila.

Nato sva se z zetom odpravila proti domu, mimogrede pa sva se še ustavila na zetovem domu, da smo se malo pogovorili. Potem smo se odpravili proti mojemu domu. Prisleda je tudi žena mojega šoferja, to je moja starejša hči in čez nekaj minut se je "liza" ustavila na mojem domu.

Takoj sem opazil skozi zastore v oknih, da luč slabo brli, kar je znamenje, da družina spi. Zato sem nalahko odprl vrata, da bi nikogar ne zbudil. Ko pa sem vrata odprl, je zaoril grogoviti "surprise". Presenečenje je bilo popolno. V prvem hipu sem bil toliko zmeden, da nisem niti vedel, kaj vse to pomeni, šele potem, ko so mi čestitali k mojemu 60 letnemu rojstnemu dnevu, sem se nekoliko zavedel.

Iskreno se zahvaljujem mojim štirim hčeram in trem sinovom za trud, katerega ste imeli na 60. rojstni dan vašega očeta. Prav tako iskrena hvala društvu št. 89 in št. 231 SNPJ za krasna darila, ki me bodo spo-

minjala do konca mojega življenja na moje številne sobrate in sestre. Ni moj namen, da bi omenjal vaša imena, ker bi vzele preveč prostora. Bilo je navzočih nad sto oseb. Prepričan sem, da se strinjate s pregovorom, ki pravi, naj ne vse denica kaj dela levice. Zato še enkrat iskrena zahvala vsem in za vse. Moja iskrena želja pa je, da bi mi bilo kdaj mogoče vrniti vašo gostoljubnost in naklonjenost. Martin Strupek, 231.

IZ PRIMORJA

NOVA OBREMENITEV KMEČ-
KIH POSESTNIKOV

Pred dnevi je imel rektorat tržaške pokrajinske uprave važno sejo, na kateri so odobrili novi proračun za prihodnjo poslovno dobo. Proračunska bilanca ne kaže nikakega primanjkljaja. Proračun znaša 22 mil. 295 tisoč 274 lir. Na seji so ugotovili, da znaša premoženje pokrajine ne glede na državna posestva, ki jih ima tržaška pokrajina v svoji upravi in ki se cenijo na 20 milijonov, preko 13 milijonov lir. V proračun je bilo treba na zahtevo vlade vnesti okrog 6 milijonov lir za dograditev velike avtomobilske ceste iz Trsta v smeri proti Reki. Nadalje so se morali povečati neki izdatki za bolnišnico za kronične bolnike, za higijski zavod, za borbo proti tuberkulozi, za srednjo tehniško šolo v Trzinu, za bazo in za oskrbovanje sirot. Pokrajinska uprava namerava pripisati večje vsote denarja za zgraditev "balističnega" doma v Trstu, za vodovoda v Slavini in na Senožečah ter za že izvedeno napeljavno električnega toka v Hrenovcih. Kačji vasi, Strmici, Studencem, na Malem Otoku, v Hraščah in Zalogu. Povečati nameravajo končno tudi izdatke za tržaško visoko trgovsko šolo in za demografsko kampanjo.

Spiro vsega tega so morali na seji ugotoviti, da redni dohodki pokrajinske uprave ne bodo zadostovali za kritje vseh predvidenih nujnih izdatkov. Izdatki bodo v prihodnji poslovni dobi znašali po proračunu pol drugi milijon lir več kakor letos, dohodki pa se bodo glede na sedanje višje zmanjšali za preko pol milijona, tako da bi v proračunu, sestavljenem na letošnji bazi, nastal primanjkljaj v znesku 2 milijonov 50 tisoč lir. Glede na to, so se morali odločiti za povišanje pokrajinskih davčnikov doklad. Ker po mnenju rektorata ni bilo mogoče najti drugega izhoda, so odobrili predlog, da se povečajo pokrajinske doklade na zemljiški davek. Te doklade se povečajo tako, da se bodo dohodki od pokrajinskih doklad na zemljarino povečali za ves oni znesek, za katerega bi bil proračun sicer deficiten. Potemtakem se bodo obremenitve zemljiških posestnikov in zlasti kmečkih posestnikov v tržaški pokrajini povečale za dobra 2 milijona lir. Skupno se bodo vse pokrajinske davčnine in doklade povečale za 20%.

Nedvomno bo povečanje doklad na zemljarino hudo obremenilo kmečko prebivalstvo, ki se ne glede na znano nerodovitnost kraške zemlje že sedaj je z največjo težavo bori za obstanek.

Odkod slanost morja?

V pustolovskih romanih izkoriščajo znova stari motiv o brodolomcih, ki so na motnem morju dolge dneve neizrečeno težko in so na zadnje skočili v vodo, da bi vsaj malo ohladila in jih s tem obdržala nekaj časa žive. Pri tem so nenadoma odkrili je morska voda vsa pitna. Nevede so se nam splavu približali izlivu Amacanke, ki v morje tako ogromne mase sladke vode, da vladuje ta absolutno tako daleč od bregov nabrežja sploh ni videti.

Isto dogodivščino bi srečni nesrečniki veli lahko v Vzhodnem morju, kajti tudi pred Leningradom pitno — seveda za ljudi bi v podobnem položaju ne postavljali v pogledu previsokih zahtev. Prav tako bi v Kaspiskem morju pred izlivom Volge tam je morje na kilometrsko daljavo "znano, za človeka, za večino kopnih živali polja in vrtove neuporabna. Glede vrtoy in bi bilo seveda omeniti, da je vendarle cela v kopnih rastlin, ki morsko vodo prav dobro nesejo in jo naravnost potrebujejo. Med njimi je pred vsem kokosova palma, kar je velik goslov za tisoče tropskih otokov, kajti če bi kokosova palma ne prenesla morske vode, bi ogromna večina teh otokov pusta in neobitna. Tako pa je kokosova palma njih glavna rastlina, ki daje tudi človeku živeti, saj se izkoristiti na tisoč načinov.

A ljudje bi morali umreti od žeje sredi večjih vodovij te zemlje. Poskusili so, da bi napravili morsko vodo pitno s pomočjo destilacije in kot veliko posebnost pomeni neke Angleže z gvanskih otokov pod rakom, ki pijejo tako predelano morsko vodo, bo pa bržkone bajka, kajti vsak izmed nas bi si skušal gasiti žejo z destilirano vodo, bi ral prav kmalu opaziti, da mu postane od prav tako slabo kakor od mornice.

Tisto, kar človek v morski vodi najin zdrži, pa ni morda okus po kuhinjski soli, več grenki okus po žveplenih solih. Vseh primerei vsebuje morska voda na tisoč d kakšnih 30 do 36 delov. Razna morja se v zelo razlikujejo. V Atlantski dobimo n. povprečno 35.3 dela soli, v Severnem morju delov, v Jadrani, ki je zelo slan, 37 delov morju pri Kreti 39.5 dela, v Sueškem preki 60 delov. Mrtvo morje pa je prava kaša z do 260 delov soli, v kateri ne more živeti bena žival in ki je tako gosta, da se člo v njej ne more niti potopiti. Nasprotno pa Baltičsko morje skoraj sladko. V Kielskem livu vsebuje samo 10.5 dela soli, ob vhod Botniški zaliv 4 dele, pri Kronštatu pa maj 1 del.

V splošnem pa je v morskih povprečno ko soli, da bi iz nje nastala na dnu vseh m 57 m debela plast, če bi voda nenadoma izpela. Ta sol bi sestojala iz 78 delov kuhinjsoli, iz 9.5 dela klorovega magnezija, iz 6 d grenke soli, iz 4 delov mavca in 1.5 dela klvega kalija. Ostanek sestoji iz najrazličnej snovi, celo iz zlata. Saj je znano, kako sil zadevajo, da bi to zlato pridobivali na vel K temu bi bilo pripomniti, da je 1000 lit. n ske vode nekaj več nego za 20 par zlata. morja je pa tudi toliko, da bi vsakemu zem ju iz njega lahko podarili za okroglo 60 n jonov dinarjev zlata, če bi ga vsega pridobil slane vode. Na isti način pa bi bilo morje di neizčrpen rudnik za srebro, cink, baker, nec, mangan in še mnogo drugih kovin.

(Konec prihodnj.)

Vojaška moč Rusije

Nemški listi posvečajo veliko pozornost ski vojski, zlasti pa njenemu letalstvu. N ši strokovnjaki trdijo, da ima Rusija 3 velikih letal in da grade ogromne zrakoplo ki bodo obsegali 80,000 kubičnih metrov. konca l. 1935. bo imela baje ruska vojska lilion izveženih pilotov, 500,000 izvidnikov 600,000 pilotov za brezmotorno letanje. G na moč ruske vojske je v letalih za bomb ranje. Lahka letala za bombardiranje la nosijo na krajše in daljše polete do 600 bomb, srednji in težki aparati pa do 1600. Najnovejši tip težkega bombardierja lahko v me s seboj do 6000 kg bomb, saj razpolag 6 motorji in doseže 145 km na uro. Ta b barder je opremljen tudi z dvema topova nosi pa s seboj tudi 8 težkih in 4 lahke st nice. Po mnenju nemških listov Rusije mogoče ogroziti iz zraka z nobene strani. severu Itak ni mogoče napadati zaradi po ne klime, na jugu pa je Rusija zavarov ker je sklenila prijateljske pogodbe s Tur in Irakom, dočim ji na zapadu v zraku morejo tekmovali niti Finska, niti Rumun in niti Poljska. Vojaški položaj Rusije je volj ugoden tudi v Aziji. Od strani Afg stana, Tibeta ali Kitajske ji ne preti nob nevarnost. Prvi dve državi nimata v v škem pogledu nobene vloge, Kitajska pa v dovolj drugih skrb. Amursko oblast in o lje pri Vladivostoku brani dobro opreml armada generala Bluecherja. Nagli vpad ponev preko Amurja se ne zdi verjeten. to se more sklepati, da sovjetske zračne niso namenjene obrambi, temveč napadu.

Vladivostok je danes najmoderneje ut na in oborožena trdnjava, kjer je zbranih do 400 velikih ruskih letal, pripravljenih v čas za napad preko morja na glavna mesta ponske industrije, zlasti vojne, v kolikor v območju teh letal. 500 do 600 drugih k je pripravljenih za obrambo Amurja v Mandžurije, ki jo na ta način tudi ogroa. Tudi položaj Angije na severozapadni n Indije ter črtili Perzijskega zaliva in n ni preveč zavirljiv, ker lahko ruska letala d čijo petrolejske vrelce v Iraku.

Tri fotografije progresivnega senatorja Geo. W. Norrisa iz Nebraske. Spodnja ga kaže v razgovoru s podpredsednikom Združenih držav Garnerjem.

Vesti iz Jugoslavije

Ženske zahtevajo državljansko enakopravnost
(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Ženska društva so priredila po vsej državi zborovanja, na katerih so zahtevala politične pravice tudi za ženske.

Ljubljana.

V nedeljo 20. okt. so ženska društva priredila po vsej državi zborovanja, na katerih so zahtevala politične pravice tudi za ženske. V Zagrebu je po zborovanju razvila demonstracija po ulicah, pa so jo policisti razgnali. Nekega moškega poslalsca, ki se je nekaj norčeval, so ženske kratkoma povaljale na cesto.

V Ljubljani se je vršilo zborovanje v magistratni zbornici, ki je bila mnogo pretesna za tako obsežno manifestacijo. Zborovanje so sklicala vsa ženska društva, le katoliška ženska društva niso marala sodelovati, kar je zelo značilno.

Glavna govornica na ljubljanskem zborovanju je bila znana političarka, socialna delavka in aktivistka Angela Vodevova, ki je izjavila zapostavljenost žensk in zahtevala vsega žensstva. Premena, ki jih morajo dandanes prenesti ženske, so po večini težave od bremen moških. Kriza je udarila družinsko življenje, pri čemer trpi največ žena in mati. Pravice pa imajo ženske mnogo manj. Tudi službe opravljajo ženske najtežje in z največjo plačo zadenejo v prvi vrsti gospodinjstva in marsikakšno urednico bi bila drugačna, če bi pri tem lahko sodelovale tudi ženske. Ženske pa sodelovanje v javnem življenju iz napačne stališča: Zahtevamo popolno državljansko enakopravnost vseh državljanov in državljanek. Hočemo volilno pravico tudi za ženske, in ker hočemo, da so volitve resnični izraz svoje volje, morajo biti volitve čiste! Ko se zdaj sestavlja novi politični zakon, zahtevamo, da se zahteve upoštevajo.

Govorila je nato tudi zastopnica delavk in izjavila, da bi ženske v politično življenje mnogo pripomogle k ohranitvi našega mira.

Zastopnica akademikov je omenila zapostavljenost žensk v šoli in poklicu. Določeno je število žensk za učiteljske in tako se je zgodilo, da je sprejetih v prvi letnik 25 fantov, od katerih ni eden odličnjak, in samo 10 deklet, ki morajo biti odličnjake. Enako je težko tudi pri nastavitvah. Če bi ženske imele volilno pravico, bi se za nastavitve mnogo bolj brigali razni odlični faktorji, ker bi hoteli pridobiti volilne glasove.

Nastopila je tudi odvetnica dr. Gressmannova v imenu akademikov in izjavila, da je ženska glede volilne pravice postopoma v isto vrsto kakor moški, ki po zakonu nimajo volilne pravice.

Minika Govekarjeva, stara delavka v ženskih organizacijah, je izjavila: tri četrtine narodnega premoženja gre skozi roke moških, ki pa o najvažnejših stvarih ne smejo odločati. Zakoni, ki se tičejo družine, so izdelani, ne da bi vprašali mater in ženo! Pri socialni politiki nas obravnavajo le za naravnike. Žena bodi možu kulturno, pravno in politično enaka.

Sprejeta je bila resolucija: zahtevamo v novem volilnem zakonu splošno, tajno, in enako pravico in aktivno pravico za vsa ženska društva in samoupravnost.

Zborovanje so pozdravile mnoge ženske organizacije iz države. Na zborovanjih je bila z odobrenjem sprejeta na znanje zahteva za politične pravice. Vse moralne in etične splošne zadeve, ki so jih obravnavali, so bile zelo zanimive. "Slovenec" je bil zelo zadovoljen o tem zborovanju ter poudaril, da se klerikalne ženske organizacije tega zborovanja niso udeležile, k zahtevi glede splava pa je zapisal besede "Dih smrti..."

SMRT V PREPADU

V gozdu Ertničniku pri Velikih Laščah je padla v globok prepad posestnica Zgonc in se ubila.

O grozni smrti 65 letne posestnice poročajo iz Velikih Lašč. Gre za ženo posestnika Zgonca iz Krvave peči. Bolehala je že dalj časa na očeh in je zato sklenila, da pojde k zdravniku v Ljubljano. Da si prihrani stroške za vlak, se je napotila peš v Ljubljano in sicer v noči na 19. oktober. Zjutraj ob treh je odšla od doma v spremstvu mlajše sosedice. Bila je temna noč, šla sta skozi gozdove. V gozdu Ertničniku sta ženi začeli zaostajati, morali sta iti na slepo. Nenadoma je Zgoncova zavpila, začumelo je in v tolo zabobnelo, šum lista in pokanje vej — nato pa tišina. Spremljevalka je spoznala, da je Zgoncova strmoglavila v prepad. Obstala je prestrašena in se ni upala geniti v strahu, da strmoglaviti tudi sama v prepad, ki ga v tem ni bilo mogoče razločiti. Ko se je zdanilo, je videla sosedo, da stoji na robu globokega prepada. Začela je klicati v prepad, a nobenega glasu ni bilo iz globine. Bilo je očitno, da se je starka ubila. Pohitela je domov, obvestila o nesreči ljudi, a na reševanje ni bilo misliti, ker niso imeli priprav, ne škripca ne dovolj vrvi. Znano je, da je tisto brezno globoko okrog 120 metrov. Zvečer šele je bil o nesreči obveščen velikaški župan Hočevr, ki je poklical iz Kočevja svojega brata zdravnika, ki je organiziral skupino reševalcev. Ko so prišli v gozd, je stalo okrog breznad nad 200 ljudi, ki so se trudili za reševanjem, a niso vedeli, kako in kaj. Reševalec Dolar je posekal najprej smreko ob robu prepada, da je padla ravno čez prepad. Nanjo so privezali škripce, nato pa se je na vrvi privezal Dolar in počasi ga spuščali v prepad. Kakih 50 metrov globoko je Dolar našel stariko. Odvezal se je in privezal na vrvi stanko, in zaklical, naj dvigajo. Navijali so vrvi in privlekli truplo na dan. Zgrogili so se ljudje ob pogledu na razbito truplo. Roke in noge je imela polomljene, manjkali ji je del lobanje. Potem so potegnili še Dolarja iz prepada. Žalosten sprevid se je vil iz gozda med jesenskimi viharjem. Po Dolenjskem je mnogo takih jam in oblasti bi morale poskrbeti same ali ukazati posestnikom, da take prepade zavarujejo.

Letalski napad na Ljubljano.

Da preizkusijo obrambne naprave reševalske čete in da pripravijo prebivalstvo, da bi se znalo čuvati pri morebitnem letalskem napadu na Ljubljano, je odbor za zaščito mesta priredil spet vajo. Občinstvo je bilo nekaj dni pred tem vsak dan po listih z raznimi članki poučeno o učinkih različnih plinov in o načinu obrambe pred njimi. Za soboto 19. okt. pa je bil napovedan "napad" in z razglasili v listih je odbor dajal nauke meščanom, kaj naj stori. Bližanje "sovražnih letal" bo javil topovski strel z gradu, nakar bodo zvonovi vseh

cerkva bili plat zvona, sirene bodo tulle. Takoj ob tem znaku morajo vsi ljudje s ceste v hiše, v veže in kleti, tramvajski promet se ustavi, potniki morajo izstopiti iz vozov in se skriti, avtomobile morajo šoferji zapeljati v skrite ulice in šoferji črti v zaklone, okna je treba zapreti. Letala bodo metala bombe, reševalni oddelki bodo z maskami prihajali ranjenecem in onemoglim na pomoč ter jih vozili v bolnišnico, z gradu in drugih točk pa bodo vojski topničarji streljali za letali. Tudi strojnice bodo zaregljale. Da je nevarnost minila, oznani zvonjenje po vseh cerkvah. V soboto zvečer pa bo spet skušnjava: na znak nevarnosti morajo vse luči ugasniti, tako po cestah kakor po hišah. V soboto popoldne pred 2. uro je strel z gradu javil prihod letal. Zavzelo je po cerkvah, sirene so pisale. Tramvajski vozovi so se ustavili, stražniki so si nadelili plinske maske, člani reševalnih čet so odhiteli na določena mesta, ljudje s cest so se poskrili v veže, trgovine so zaprle izloče in vhode. Kdor je bil v trgovini, je moral ostati v nji. Nekje od Golovca so brneli motorji letal. Vse mesto je čakalo, kdaj bo začelo pokati, toda šum motorjev v zraku je utihnil, bomb ni bilo od nikoder. In če so z gradu nekajkrat ustrelili, so ustrelili kar tjavendano, kajti "sovražna letala" so se izgubila v ljubljanski megli. Malo pred določeno uro prihoda sovražnih letal se je privlekla z barja megla in zavila Ljubljano skoraj do tal v gosto meglo. Zaradi te megle so letala izgubila orientacijo, Ljubljane niso mogli letati najti in zato so letala odletela nazaj v Zagreb, ne da bi izvršila vaje. Tako je megla preprečila vsak napad in onemogočila vajo. Odbor, ki je vodil vajo, sam ni vedel, kaj je z letali, tako da so morali ljudje poldrugo uro čakati, šele potem se je odbor posvetilo, da letal ne bo več in po cerkvah je zazvonilo, promet se je spet začel. — Zvečer je odbor hotel le preizkusiti, kako se bo Ljubljana v nekaj hipih potopila v temo. Uspelo je precej dobro, luč je pogasile povsod, le na ljubljanskem gradu je nekaj zelo močnih luči svetlo gorelo.

Vaje torej še od daleč niso bile tako uspele kakor n. pr. v Zagrebu in Beogradu. Posebno Beograd je imel že več podobnih uspešnih vaj, pri katerih so sodelovale vse vrste vojaštva, tudi nočni napad je bil prirejen z vsem aparatom napada in obrambe. Pri nas, kjer smo blizu meje, je menda za varnost pred letalskimi napadi najslabše preskrbljeno.

Težak porod.

Po vladni uredbi o draginskih dokladah, s katero so bile znižane plače državnih uradnikov, je nastalo v državi veliko razburjenje, ker je bilo to znižanje najbolj krivično odmerjeno prav uradnikom z majhno plačo in mnogimi otroki. Na splošno ogorčenje je vlada obljubila, da bo uredbo omilila. Brali smo že večkrat, da je imela vlada sejo, na kateri je razpravljala tudi o izpremembi te uredbe, a sklepa ni še nobenega. Da uredba v bistvu ne bo izpremenjena in da bo popravljen le kaj malega — če sploh kaj — to so dobro informirani listi napovedali že naprej.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovini? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete v vaš domovino.

Pungerčano pismo iz Bele Krajine

Bela Krajina, proti koncu oktobra 1935. — Bela Krajina! Kje neki je ta španska vas? Tako se bo vprašal marsikateri čitatelj Prosvete. Izvzeti so seveda oni, ki so imeli srečo ali smolo, da so se rodili v Beli Krajini in jo poznajo. Sicer pa ni nič čudnega, da je bela Krajina tako pozabljena ali nepoznana, ko se pa nihče zunanji njenih mej ne zanima za njo. Niti slovensko časopisje v Ljubljani se ne briga dosti za nas.

Pisec teh vrstic zamaže v naših listih odkritja tega prirodo lepega kosa sveta, kar bi pomenilo, da se zunanji svet le zanima za Belo Krajino. A tudi mi, Belokrajinci sami, smo deloma krivi, da se za nas nismo finančno in davčno ogledali. Sami simo pa se še čudimo, ko tudi drugi spe, kar se nas tiče!

Pisec se je odločil, da se vsaj on zdravi in seznanji čitatelje Prosvete v Ameriki v seriji dopisov z življenjem Bele Krajine in Belokrajincev.

Začnimo z ekonomskimi razmerami. Ekonomski položaj Bele krajine je posebno letos zelo, zelo slab. Letina in materialno stanje belokrajinskega kmeta je tako slabo, da ne more biti slabše.

Belokrajinski kmet v glavnem goji veliko upanje na svoj vinograd, kajti normalno dobri vinske letine mu omogočajo, da s skupicami za vino plača davke in pokriva druge stroške, ki pridejo čez leto in kateri niso baš majhni. Če več let povrsti niso bile trgatve kaj prida, ampak letos je bila izredno slaba. Že v maju so trtja, zlasti po nižavah, tako hudo pozebla, da mnogim niso obrodila nič, drugim so pa dala le toliko, da je naprešal komaj za domačo porabo; za trg nima nič ali tu pa tam kdo kaj malega. Edino oni, ki imajo vinograde v hribih, kot je Semiška gora ali Draščiči, so nekoliko zadovoljni; tem je trtje dobro obrodilo. Večina kmetov je pa prizadeta od pozebe.

Glede pridelkov na polju ni dosti bolje. Vse leto je žgala prav občutna suša. Edino pšenica in ostala strn se je letos dobro obnesla in marsikateri kmet pravi sam pri sebi: Oh, da sem vedel, bi bil vse polje, kar ga imam, obsejal s pšenico!

Enako, kot s trto, je tudi s sadnim drevjem. Vse jablane, ki rano cveto, so pozeble in tudi ostalega sadja je bilo komaj za svežo porabo, za trg pa ni ali bori malo. Suša je požrla tudi košnjo in trpela bo tudi živina — zadnji up kmeta, ki rano cveto, da dobi nekaj vsaj za živino in pokrije ogromne stroške.

Tako je torej. Vina nima, da bi ga prodal, žita je tudi malo in živine nima s čim nakrmiti, da bi kaj zredil. Kako naj potem ubogi kmetič plača davke in druge neizbežne davke?

Pred to veliko, svetovno krizo, dokler je bilo v Ameriki še nekaj "prosperitete", je belokrajinski človek dobil tu in tam od svojca kak dolar preko luže. Tedaj je še nekako šlo, ali danes gre vse rakovo pot.

Da je pa revščina Belokrajincev precej kriva njegova starokopitnost, se žal, ne da utajiti. O kakem modernem kmetovanju, naj si bo v vinogradništvu, sadjarstvu ali poljedelstvu, nima in

se lahko vprašamo: Kje je pa obleka in sto drugih potrebščin? Tega enostavno ni. Siromak si ne more nabaviti, posebno še, če ni stalno uposlen. Enaka slika je z delavcem, ki mora plačevati še za dnevno hrano, zelo pčilo, po deset dinarjev. Delavec pri javnih delih je toliko na boljem, da dela le po 10 ur dnevno, če je stalno uposlen in če — nima velike družine, ali če ima lastni dom, da mu ni treba plačevati najemnine.

Pripomniti je treba, da je v Beli Krajini jako malo poklicnih delavcev med domačimi, to je med kmeti in njih sinovi. Ti delavci so večinoma od drugod; k nam pridejo celo iz Srbije in Bosne.

Z društvenim življenjem bom pa hitro gotov. Nekaj sokolskih in gasilskih društev že imamo. Tu pa tam silijo na dan gasilsko društva, ali z velikimi težavami, ker manjka denarnih sredstev. Tako se je letos ustanovilo gasilno društvo tudi v Strekljčevu v semiški fari. Poročajo, da to društvo dobro napreduje, samo — brigalne še nima, ima pa že ličen dom. Poudarimo, da to društvo je dal Janez Pašič, ki je bil že večkratni Amerikanec.

Priarčno pozdravljam vse svoje stare znance in prijatelje v Združenih državah, in pa s borce za osvoboditev človeške misli, dokler se spet ne oglašim. Živeli!

Vaš Pungerčan.

Čikaški zdravniki o umoru iz usmiljenja

Ne odobravajo umora, so pa za samomor

Chicago. — Ali je umor iz usmiljenja, ki naj reši neozdravljivega bolnika nadaljnega trpljenja, upravičen in etičen s stališča zdravnika? O tem vprašanju zdaj razpravljajo vodilne zdravniške avtoritete v Chicagu kot odmev iz Anglije, kjer je neki odlični zdravnik pravkar priznal, da je v teku svoje kariere usmrtil pet neozdravljivih bolnikov.

Dr. Morris Fishbein, urednik Medical Journala, glasila Zveze ameriških zdravnikov, je rekel, da umor iz usmiljenja ni redko vprašanje in pogosto se mora zdravnik baviti s tem problemom. Splošnega pravila ne sme biti in vsak zdravnik mora rešiti to vprašanje sam z ozirom na okolnosti.

Dr. Karl Meyer, ravnatelj javne okrajne bolnišnice, je proti umoru iz usmiljenja, je pa za to, da zdravnik pomaga neozdravljivemu bolniku do samomora, če si ga bolnik sam izvoli.

Brezposelni se bodo borili proti znižanju podpore

New York. — Workers Alliance of America, organizacija brezposelnih delavcev, je naznanila, da se bo borila proti redukcijam federalne podpore v New Yorku, Illinoisu in nekaterih drugih državah. David Lasser, načelnik te organizacije, je rekel, da bo posebna delegacija obiskala predsednika Roosevelta v Washingtonu in protestirala proti redukcijam.

Podjetnik znižal mezo delavcem

Battle Creek, Mich. — W. K. Kellogg, tovarnar žitnih jstvin, je zadnje dni naznanil povišek meze svojim delavcem povprečno 12,5%, obenem je pa izjavil, da šesturni delovnik je edino zdravilo zoper brezposelnost, če se uvede v splošnem. V Kelloggovi tovarni je šesturnik veljavni že pet let. Ta podjetnik je bel vran!

Profesorji se organizirajo

Cambridge, Mass. — Unijsko gibanje je zajelo celo Harvardsko univerzo in državni tehnološki inštitut. Stirideset profesorjev na teh dveh učiliščih je ustanovilo organizacijo in jo pridružil Ameriški delavski federaciji. "Namen te unije je," Yale.

Anglija bo potisnila Italijo iz Abesinije, pravi ameriški avtor

(Nadaljevanje s 1. strani.)
Z afriške fronte, 9. nov. — Italijanske čete so včeraj okupirale abesinsko mesto Makale in otvorile ofenzivo na jugu in zapadu, proti jezeru Tani, ki je življenjskega pomena za britski Sudan in Egipt. Tu je izvir reke Nil, katere vode namakajo ozemlje Sudana in Egipta. Jezero Tana je oddaljeno kakih 160 milj od mesta Makale.

Okupacija tega mesta je bila ena od dveh zmag, ki ju je izvajevala italijanska armada. Z južne fronte je prišla vest, da so italijanske čete pod poveljstvom generala Rodolfa Graziana okupirale strateško mesto Goharah.

Berlin, 9. nov. — Hitlerjeva vlada je podala izjavo, v kateri pravi, da je prepovedala izvoz orožja in bojnega materiala v Italijo in Abesinijo po izbruhu sovražnosti. "Ako se bo pokazala izredna porast izvoza surovega materiala in živih zavojevalnih državama, bo vlada uveljavila potrebne ukrepe", se glasi uradna izjava.

V isti izjavi vlada zanika govorice, "da se Nemčija skuša približati Ligi narodov." Poudarja, da je že pred nekaj tedni naznanila, da bo nevtralna v sedanjem konfliktu in tega stališča še ni spremenila.

Ta izjava je vznemirila Italijane. V njej vidijo uradno proklamirano, da bo Nemčija podpirala Ligo narodov pri izjavljanju ekonomskih in drugih sankcij. Vladno glasilo naglašja, da je Nemčija zavzela v sedanjem konfliktu sileno stališče kakor Združene države, pri tem pa je morala upoštevati posebne politične, geografske in druge interese.

Rim, 9. nov. — Fašistična Italija je udarila verižnike, špekulante in druge, ki skušajo kovati profite iz obstoječe situacije. V Genovi je bilo več oseb aretiranih in obsojenih v zapor. S tem je Mussolinijev režim pokazal, da hoče preprečiti vse špekulacije. Nekateri trgovci so morale zapreti vrata, lastniki pa so bili izključeni iz fašistične stranke. Med aretiranci so ljudje, katere so avtoritete osumile špekuliranja z zunanjim denarjem in prodajanja lir pod vrednostjo, katero je določila vlada. Policija je prišla tudi nekoga trgovca s premogom, ko je bila informirana, da je zmenjal ček v Nici, Francija.

Kampanja proti sankcijam, ki bodo spremenile trgovski zemljevid Evrope z ustavitvijo komercialnih odnosov z Italijo, se je že pričela. Kampanji so se pridružili celo italijanski atleti. Naznanili so, da ne bodo sodelovali v tekmah, ki se bodo vršile v državah, ki so se izrekle za sankcije proti Italiji. Udeležili pa se bodo olimpijade v Nemčiji, katero smatrajo za prijateljico Italije.

Oblačilne firme v Turinu bodo bojkotirale celo modne vzorce sankcijskih držav. Rablji bodo vzorce, ki jih bodo izdelali domači umetniki. Turin je središče italijanske oblačilne industrije.

Diktator Mussolini je pričel iskati nadomestila za blago, ki ga Italija ne producira. Ogledal si je prvo zbirko umetne volne, ki je bila izdelana v Italiji. Naznanil je boj za "ekonomsko neodvisnost" in javno pohvalil tiste, ki so dosegli že nekaj uspehov v tem boju.

Liga narodov bo pričela izvajati ekonomske in finančne sankcije proti Italiji 18. novembra. Italijanski prebivalstvo je bilo že posvarjeno, naj se pripravi na udarec. Mnenje prevladuje, da bo Italija prenesla izgubo uvoza blaga iz tujezemstva. Preteklo leto je kupila blaga v drugih državah v vrednosti \$7.666.000.000 lir, dočim je izvozila blaga v vrednosti 5.255.000.000 lir.

praviyo ustanovitelj, "sodelovanje z drugimi organizacijami, ki hočejo izboljšati položaj ameriških delavcev in farmerjev." Silna unija je bila pred nekaj tedni ustanovljena na univerzi Yale.

Prizor iz protivojnih demonstracij v New Yorku, katerih se je udeležilo nad 50.000 ljudi.

Dolina meseca

ROMAN

Spisal JACK LONDON—Pisoval Vladimir Levstik

Čim večkrat je Saxon govorila z Mercedes Higginsovo, tem manj jo je razumela. To, da je bila stara žena silna stiskačka in skupulja, je Saxon kmalu opazila. Ni in ni si mogla razložiti, kako naj se ta črta ujema z njenimi zgodbami o zapravljanju. Z druge strani je Saxon strmela nad Mercedesovo razpisnostjo v vsem, kar je zadelo njeno osebo. Njeno spodnje perilo je bilo seveda ročno delo in zelo drago. Hrana, ki jo je dajala Barryju, je bila dobra, a hrana, ki jo je pripravljala zase, je bila še dosti boljša, čeprav je stalo oboje hkratu na mizi. Med tem, ko se je Barry zadovoljeval s solidnim zrezkom, je jedla Mercedes poldnevno pečenko. Če je ležala na Barryjevem krožniku ogromna, žilava jarčja za rebrnica, so ležala na Mercedesinem krožniku drobna francoska rebra. Čaj se je kuhaj za vsakega v posebnem loncu. Med tem ko je Barry lokal iz velikega, težkega lonca čaj po pet in dvajset centov funt, je Mercedes srebrala čaj po tri dolarje iz drobne rožnate skodelice, krhke kakor jajčna lupina. Prav tako je bila tudi njegova kava po pet in dvajset centov razredčena z mlekom, njena "turška" po osemdeset centov pa s smetano.

"To je dovolj za starega," je nekoč rekla Saxon. "Boljšega itak ne pozna in smrten greh bi bil, če bi ga pitala s predobrimi stvarmi."

Med ženama so se pričele razne drobne kupčije. Ko je Mercedes zastoj naučila Saxono spremljanja na ukuleli, v kar je zlasti treba gibčnega zapeljiva, ji je predložila zameno. Rekoč, da take lahkomišelnosti niso več zanjo, je ponudila Saxoni godalo za tisto jutranjo čepico, ki se ji je bila tako dobro posrečila.

"Nekaj dolarjev je vendarle vredna," je dejala Mercedes. "Stala me je dvajset, čeprav že pred leti. A toliko cene že še ima kakor čepica."

"Ali — mar ne bo tudi čepica preveč lahkomišelnost za vas?" je vprašala Saxon, dasi je bila sama pri sebi vesela dobre kupčije.

"To ni za moje sive lase," je odkrito priznala Mercedes. "Prodala jo bom, da dobim svoj denar nazaj. Veliko tega, kar naredim, kadar mi udnica ne zvija prstov, gre v denar. La, la, dragica, z Barryjevi petdesetimi dolarji na mesec ni moči ustreči vsem mojim dragoletnim muham. Kar zmanjka, si moram sama pripraviti. In star človek potrebuje denarja, da si mladost niti predstaviti ne more, kako. Prej ali slej boste to tudi vi spoznali."

"Prav zadovoljna sem s kupčijo," je rekla Saxon. "In kadar narahim denar za blago, si napravim drugo čepico."

"Kar več jih napravite," je priporočila Mercedes. "Prodaj vam jih — seveda si vzamem majhno provizijo za svojo uslugo. Lahko vam jih plačam po šest dolarjev. Dogovorili se bomo o tem. Dobičeli bo več ko zadosten, da kupite zase blago."

PETO POGlavJE

V teku zime so se zgodile štiri znamenite reči. Bert in Mary sta se poročila in si najela hišico v Saxonini in Billyjevi sosedščini, tri vogale daleč od njiju. Billyju so, kakor vsem oaklandskim voznikom, znižali plačo. Billy se je jel briti z aparatom. In končno se je izkazalo, da je bila Saxon kriva prerokinja, Sara pa prava.

Saxon je stvar seveda dobro premislila in ni zaupala novice Billyju, dokler ni nedvomno vedela, da je tako. Izprva, ko je šele sumila, ji je strahoma upadalo srce ob misli na to no-

Frank Česen (Detroit):

Njegov prvi nastop

Vsak človek ima gotove ambicije v svojem življenju in tako jih je imel tudi Joško Smola. Njegov življenjski cilj je bil, postati igralec na odru — ako že ne poklicni, pa vsaj amaterski. Ta sklep je v njem dozorel že pred več leti, ko so v njegovi vasi uprizorili ljubljanski študentje znano narodno igro "Rokovnjaci".

Joškotu je bilo tedaj komaj deset let. Dopoldne je hodil v šolo, popoldne ga je pa oče posadil na trinožni stol in ga pričel uvajati v skrivnostni čevljarke obrti. Krpanje čevljev pa Jošku ni prišlo, dasi je marsikdo pohvalil njegovo delo in ga bodril k vztrajnosti. Sanjal je rajši o velikih mestih, o krasnih palačah in razkošju. Njegova bujna domišljija ga je ponesla daleč tja v neznane dežele, polne skrivnostnih zakladov: zlata, biserov, fantastične godbe in opojnih melodij.

Zgodilo se je pa, da so pričele prihajati iz Amerike novice o ogromnih zasluhkih med tamšnjim delavstvom. Te novice so podžgale tudi Joškotovega očeta, da se je odločil za Ameriko. In odšel je kot tisoče drugih — daleč v neznani svet, kjer ga čaka sreča ali pa — bridko razočaranje.

vo neznano usodo. Nato so prišle gospodarske skrbi, ko si je predstavljala neizogibno posledice: povečane izdatke. A kakor hitro je postala njena gotovost popolna, je vroča radost kakor val odplavila vse drugo. Njeno in Billyjevo dete! Te besede so ji bile neprestano na umu in kolikorkrat je pomislila na to, jo je od sreče srce zabolelo.

Tisti večer, ko je povedala novico Billyju, je zadržal svojo lastno vest o znižanju plače in se pridružil njenemu vžičenju nad malim bitjem, ki se je napovedovalo.

"Kaj napraviva? — Ali bi šla v gledališče, da proslaviva ta dan?" je vprašal in toliko razklenil svoj objem, da je mogla govoriti. "Ali pa ostaneva doma, sama, ti in jaz in — mi trije?"

"Doma ostaniva," je razsodila. "Ničesar ne potrebujem, kakor da me ti takole držiš — držiš brez konca in kraja."

"Tudi jaz sem tako mislil, le vedel nisem, ali ne bi morda rada kam šla, ko si bila ves dan doma."

Zrak je bil že hladen; Billy je stopil po naslanjač in ga zavlekel h kuhinjskemu ognjišču. Saxon se je vgnezdila v njegovem naročju ter mu naslonila glavo na ramo in lice na lase.

"Prav nič napak ni bilo, da sva se tako po bliskovo poročila, ko sva se poznala šele teden dni," je zamodroval. "I, Saxon, saj sva v zlic temu še vedno zaljubljenca. In zdaj... moj Bog, Saxon, to je prelepo, da bi moglo biti res. Pomisli! Najino! Mi trije! Nepridipravec mali! Stavim, da bo deček. Ali ga bom učil rabiti pesti in paziti nase. In plavati tudi. Če do šestega leta ne bo znal plavati..."

"Oh! Kaj pa, če bo 'on' deklica?"

"Deklica bo deček," jo je zavrnil Billy.

Oba sta se smejala in poljubljala in vzdihovala od zadovoljstva.

"Zdaj pa ostanem skupuh," je naznanil po daljšem zamišljenem premolku. "Z Bogom, pitje s tovariši. Poslej bo moja gostilna pri vodovodu. In kajenje bom tudi skril. Uh! Ne vem, zakaj si ne bi sam zvilj cigarete. Desetkrat bolj po ceni so kakor narejene. In brado si bom pušal. Z denarjem, ki ga človek v letu dni zmeče brivcu, bi lahko redil otroka."

"Kar pusti si brado, gospod Roberts, pa se dam ločiti," je zagrozila Saxon. "Tako zal in močan si videti z gladkim obrazom. Prerada imam tvoj obraz, da bi si ga dala zakriti. — Oh, ljubi, ljubi moj! Billy, nikoli nisem vedela, kaj je sreča, dokler nisem začela živeti s teboj."

"Tudi jaz nisem vedel."

"In tako bo zmerom, jeli?"

"Gotovo lahko staviš, da bo."

"Mislim sem si, da bom srečna v zakonu," je nadaljevala; "a niti sanjalo se mi ni, da bo tako." Obrnila je glavo na njegovi rami in ga poljubila na lice. "Billy, to ni sreča. To so nebesa."

In Billy se je z vso odločnostjo premagal in ji zamolčal, da so mu znižali plačo. Šele čez štirinajst dni, ko je stopilo znižanje v veljavo in ji je stresel skrčeno vso v krilo, ji je razodel kako in kaj. Drugi dan, v nedeljo, sta prišla Bert in Mary, ki sta bila že mesec dni poročena, k njima na obed; govorili so tudi o tem. Bert je bil zelo črnogled in je godrnjal zloveske namige o bližnji stavki v železniških delavnicah.

(Dalec prihodnjič.)

ni, se smejala in delali razne opazke o dekletih, ki so prihajale na vrt. V splošni gneči ni na mladino nihče pazil — orožniki so imeli dovolj posla z odraslimi.

Joško in njegovi tovariši so čakali ugodne prilike, nakar so se skrivaj splazili prav pod streho na seno, kjer so imeli karšen razgled na začasen oder županovega skednja. Na vrtu je nekdo zatrobil na rog. Visok mladenič je naznanil, da se prične predstava. Godba je odkorakala prva — svirajoč korčnico "Mladi vojaki." Za njo pa stopa v taktu številno občinstvo. Ko se skedenj napolni, stopi pred "zastor" mladenič in omeni v kratkem vsebino "Rokovnjacev."

Prične se predstava. Joško in tovariši si od razburjenja skoraj dihati ne upajo. Razvoj dogodkov na odru jih očara. Napeti prizori prekašajo njih bujno domišljijo.

Pred njimi se pojavi Blaž Možal s svojo tolpo. Oblasti si jih zaman prizadevajo ukrotiti, ker imajo zaslonbo pri ljudstvu. To se občinstvu dopade, zato burno ploška. Sledijo napeti prizori z Obloškim Tončkom ter ljubimске epizode in intrige, katere Joško napeto zasleduje. V spomin se mu utisnejo vsi važnejši dogodki. Vse se mu dozdeva tako očarljivo in čustveno, da bi kar sam stopil tja doli

na oder in igral junaka — ha — to bi imel občudovalec. Trdno je sklenil, da postane igralec, ko doraste. V srcu je čutil neko opojno hrepenenje, spoznati skrivnosti in osnovne pojme gledališke umetnosti.

Predstava je končana. Občinstvo ploška in cepeta z nogami. Tovariš dregne zamišljenega Joška s komolecem in vsi trije se splazijo kot mačke zopet na vrt.

Minulo je več let po teh dogodkih. Joško se je medtem razvil v krepkega fanta. Zato ga vzame stric k sebi v Ljubljano, da napravi iz njega, kar se bo pač dalo.

Iz Amerike je oče poročal materi to in ono. Delo se sicer dobi, toda je zelo naporno. Tudi plača ni tako slaba, zlasti če človek računa v avstrijskih kronah. Mesa je dovolj in tudi ženske nosijo klobuke, moški pa cilindre. Pisma so se običajno končala z upanjem, da se "kmalu vidimo" in pa s priseganjem večne zvestobe.

Nekega dne pa pride s pismom tudi Joškov vojni listek za Ameriko. Oče je pisal materi, naj uredi vse potrebno za njegov odhod. Ugotovil je tudi, da Joško hima bodočnosti v domovini, dočim si v Ameriki z lahkoto prihrani v par letih "lepo doto."

Mati je spremlila Joška na kolodvor. Pred odhodom vlaka mu je dala poslednje nauke. Prvič v življenju je govorila z njim resno in odkrito. Odprla je na stečaj čuteče materinsko srce, iz katerega je odsevala neizmerna ljubezen do sina. Joško je le s težavo premagal čustva v svojem srcu. V obeh so se mu pojavile solze. Rad bi ji povedal kaj nežnega in tolažilnega, toda ni našel primernih besed. Potniki hitijo na vlak. Mati seže Jošku v roko in pravi z nežnim glasom:

"Pa priden bodi in očeta ubogaj... saj veš, koliko trpi za nas... In glej, da se ne boš izgubil!"

Z objokanimi očmi je mati zrla za odhajajočim vlakom, dokler ni izgubil za ovinkom.

Joško je dospel v Ameriko. Nastanil se je pri rojakih, v veliki slovenski naselbini. Njegovi sostanovci so sestojali iz različnih tipov — bili so pijanci, kvartaci, babjeki, pretepači itd. Kdor ni posedoval vsaj eno teh lastnosti, so ga prezirali in smatrali za slabica. Podnevi so delali v tovarnah in na železnica, zvečer so pa kvartali, pili in pili — smpatja je tudi kdo pogledal v "Glas naroda", na katerega je bil naročen gospodar.

Jošku ni ugajala njih družba, zato so ga gledali postrani. Večkrat se je kdo obregnil ob njega z besedami:

"No, kaj pa ti 'grinar' — boš pil? Kaj se pa držiš kot meža — vesel bodi, saj si v Ameriki!"

Drugi je pa pripomnil nagajivo: "Dudelec mo daj, pa mleka — ali ne vidiš, da mu je dolgčas po materi?"

Splošen krahot je spremljal take neslane opazke. Joško je pa odšel v svojo sobo in se udal turobnim mislim...

Ameriko si je predstavljaval v rožnatih barvah — polno romantike in tradicij. Mesto tega je pa našel le trpko realnost, slonečo na dveh ostro začrtanih kontrastih — na delu in kapitalu. Vsa dejanja in nehanja so se oblikovala okoli zlatega teleta. Na eni strani je videl ogromno bogastvo in razkošje v rokav pečičice posameznikov, na drugi pa nezavedno maso izkoriščane delavstva, ki utaplja svojo bolest v alkoholu in si išče utehe v verskih dogmah. Ugotovil je, da je vsled tega to delavstvo brez vsake odporne sile proti krivicam, ki se mu gode.

Zatopljen v teh mislih se je Joško napotil k svojemu znanecu Petru Urbasu, v glavni del slovenske naselbine. Peter je bil inteligenčen in zaveden deček. V ameriške razmere se je že docela uživel. Znan mu je bil tudi položaj njegovih rojakov, zato je živel z njimi v dobrih odnosih. Bil je član naprednega društva, ki je pravkar snovalo dramski odsek.

Joško je Petru razgalil svojo dušo. Razodel mu je svoje nazore o puhlem ameriškem materializmu, ki je brez smisla za plemenite ideje. Naglašal je potrebo tesnejših družabnih sti-

French Line IZ NEW YORKA V VSO EVROPO (VIA HAVRE)

TRIJE BOŽIČNI IZLETI V DOMOVINO

"CHAMPLAIN" - "ILE DE FRANCE" - "LAFAYETTE"; 14. decembra

30. novembra 7. decembra

Rezervirajte si prostor že sedaj

Na poiznanje in vojni listek vprašajte: LEO ZAKRAJŠEK, General Travel Service, (Inc.) 382 East 72nd St., New York

kov med delavstvom, zlasti pa med rojaki.

Petru je fant ugajal. Bil je njegovih misli, zato sklene z njim tesno prijateljstvo.

Povedal mu je, da prvi korak k reševanju socialnih problemov je vzgoja ljudstva potom delavsko-političnih in kulturnih organizacij. Na nesrečo pa Amerikanci nimajo smisla za delavsko vzgojo, zato bo treba še mnogo žrtv in naporov predno se to doseže. To nalogo morajo pa izvršiti Amerikanci sami, dočim imamo mi dovolj široko polje med lastnimi rojaki. Peter je povdarjal potrebo kulturne organizacije med Slovenci. Tolmačil je vzgojno vrednost in plemenite cilje dramske in pevске umetnosti. Povabil je Joška na tozadevni sestanek v slovenski dvorani.

Drugi večer je bil Joško predstavljen članstvu dramskega društva Lunder-Adamič. Režiser mu poda roko in izraža svoje veselje nad snidenjem. Razodel mu je, da nameravajo v kratkem uprizoriti igro "Krvava noč v Ljubljani", in ker je delo obsežno, želi, da vzame tudi on vlogo.

Jošku je od prijetnega presečenja šinila kri v glavo, toda se je zatajil. Odvrnil je režiserju skromno, da se ne čuti zmogel na nastop. On pa, kot bi slutil njegovo zadrego, se zvito nasmeje in pravi, da bo že vse dobro — začetek je pač vsak težak.

Joškova goreča želja, postati amaterski igralec, se mu je torej vendarle izpolnila. V duhu si je predstavljaval strmeče občinstvo, ki s sveto spoštljivostjo občuduje njegove igralske vrlin. V srcu je občutil sladko opojnost prvega javnega nastopa.

Joško je dobil vlogo urednika "Slovenskega naroda" Rasta Pustoslemška. Vloga je vsebovala komaj dve strani, toda njemu se je zdela naravnost kolosalna. Urednik je bil v tej drami obenem tudi poročevalec. Igralci so imeli prvo vajo. Nekateri so bili že izurjeni, toda začetniki so bili v ogromni večini. Režiser jih je pričel uvajati v skrivnosti dramske umetnosti potom takozvane prostovoljne discipline. Ko je pa videl, da s toleranco ne opravi ničesar, je pričel robantiti, da se je kar kadilo.

Joško je s strastnim zanimanjem zasledoval vsak korak, vsak gib in vsako besedo iz njegovih ust. Nebeško lepe so bile tiste ure. Zdelo se mu je, da so se zopet povrnila romantična šolska leta, ko je dobival prvo osnovno podlago v umetnosti pisanja, čitanja in računanja. Vloga je Joško znal na pamet že na drugi vaji. Tudi kretnje, mimiko in vokalizacijo je čudovito hitro pobiral — in nekega dne ga je režiser javno pohvalil, kar mu je poglaval vso kri v glavo. Od tedaj si je domišljal, da je njegova vloga najvažnejša kljub temu, da se še od daleč ni dala primerjati z dr. Hribarjevo, dr. Tavčerjevo in drugimi ljubljanskimi veljaki.

Prišel je težko pričakovani dan predstave. Naselbina je bila poplavljena z reklamnimi letaki. Lokalni časopis "Trobenta" je oglašal igro preko cele prve strani. Igralci so nervozno tekali semintja in znašali skupaj poslednje rekvizite. Tehnično osobe si je pa dalo opravka s kulisami in pohištvo. Prišel je masker in pričel razkladati po mizi šminko, kremo in drugo ropotijo. Masker je imel z njimi mnogo posla, kajti vsak je hotel biti lep in mlad, zlasti ženske — brez ozira na karakter, katerega predstavljajo.

Kako se je Joško počutil v maski in opravi, si lahko mislimo. Ko ga je režiserjeva žena zagledala, je sarkastično pripomnila:

"Da, da. Obleka naredi človeka!"

To opazko si je Joško tolmačil seveda sebi v prid. Odšel je samozavestno na oder. Skozi zastor je bilo napravljenih par luknjic za opazovanje občinstva v dvorani. Iskal je z očmi svoje znanice in kadar je katerega zagledal, si je popravljal kravato ali priplepljene brke z namenom, da napravi nanje čim ugodnejši vtis.

Ura je bila osem. Dvorana je natrpna občinstva, ki burno ploška in žvižga. Režiser kriče: "Naaastop — igralci v prvem dejanju — pozor!"

Ves ansambel se prične nervozno zibati — vsak nekaj išče. Dr. Triller svoj cilindar, baron Schwartz palico, postrešček je vsled vročine izgubil brado, nekemu vojaku 27. polka so se razparale hlače, tam kjer se hrbet konča, toda nobena navzočih dam se ga ne usmili — končno mu jih nekdo stisne skupaj z zaponkami.

Zopet pride režiser: "Ja, kaj pa hudiča delate? Ljudje postajajo že nestrpnji!" "Tako," se oglasi masker, "še lepotni znak pritiskem gošpej Tavčerjevi."

"Prokleti mazač!" sikne med zobmi režiser in zopet odide. "Sitnež ti sitni — ga je že zopet prijel," se oglasi šepetalka.

"Pa kako vpije, kot jesihar," pravi "vohun" Pirc.

Končno se zastor dvigne in predstava se prične. Joško se nervozno stiska za kulisami ter neprestano ponavlja začetne besede svoje vloge.

Dogodki na odru se vršijo z bliskovito naglico. Igralci nastopajo z večjo ali manjšo sigurnostjo. Sempatja se kdo ustavi sredi dialoga, toda spretnejši zakrijejo svojo zadrego s kašljem ali mojstersko gesto, dokler ne ujamejo šepetalkinih besed, dočim obstanejo novinci v takih slučajih kot prikovani.

Po Ljubljani se vršijo demonstracije in znak protesta proti nemakim napadom na Slovence v Ptuj. Ljudstvo se zbira pred Prešernovim spomenikom. Mimo prikoraka četa nemških vojakov s poročnikom Mayerjem na čelu. V splošni razburjenosti letijo psovke na vojake. Tedaj se pa završi tragedija. Naduti poročnik ukaže streljati na ljudstvo in posledice so: dva mrtva (Lunder in Adamič) in mnogo ranjenih. Drama je dosegla svoj višek. Na odru nastane splošna zmešnjava. Tedaj pa plane na oder z drugimi vred tudi Joško. Pogled mu nehotе uide po dvorani. Polasti se ga oderska trem — toda trenutek pozneje je

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta iste šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. Prosveta stane za vse enako, za člana ali možana \$6.00 za eno leto, za ženo ali otroka \$3.00. Ker pa člani še plačajo pri vpisu \$1.20 za tednik, se jim šteje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ali ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Cileto in Chicago je...
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.50	2 tednika in.....
3 tednika in..... 2.50	3 tednika in.....
4 tednika in..... 1.50	4 tednika in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....

Za Evropo je..... \$6.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v planu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnile: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na dne Prosveto, to takoj namniti upravnštvu lista, in obenem doplačati do vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvo za datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priložena polijam naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družina \$.....

Nazov.....

Ustavite tednik in ga priplajte k moji naročnini od sledečih članov družine:

2)..... Čl. družina \$.....

3)..... Čl. družina \$.....

4)..... Čl. družina \$.....

5)..... Čl. družina \$.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

že v svojem elementu. Iz

potegne beležnico in zavpije

"Kaj se je zgodilo — k

streljal?"

Led je bil prebit. Joško segel svoj življenjski cilj, jel je krst amaterskega na slovenskem odru. Belež se mu trese v roki od razn

nja. Kot vesten časnika semintja, telefonira, izpri in zapiše vse podrobnosti

gedije kot predpisuje nj

vloga.

V splošni napetosti pad

stor. Po dvorani nastane b

ploskanje in živjoklicji, k

pojenjajo, dokler se pred z

jem ne pokažejo junaki i

Režiser je vsled uspešne

zoritve centralnega dejanj

redno vesel. Njegov otožni

dobi zopet značilne poteze

lega dolenskega fanta. V

velikodušnosti čestita celo

rekoč:

"Fant, dobro si naprav

Upam, da ostanesh z nami

boš veliko podplatov raztr

našem odru. Tvoje življenj

ti sladi prijetna zavest, k

ljuješ za povzdigo in nap

naroda in človeštva vobče.

So ljudje, ki trdijo, da

življenje nobenega smisla,

Joško je bil v tem trenutku

pričan, da je višek dušev

užitka — prvi dramski n

STALNO DELO DOB

na farmi priletni in zaneslj

Po simi nima drugega dela raz

ni mladi živino. V štali imam prip

ne vse ugodnosti. Oglašijo naj

zanesljivi in ki si razumejo

živino. Plača po dogovoru.

Knaus, P. O. Box 38, Trauniki,

(—A—)

NIKAR BITI SUŽ

NEPREBAVOSTI

Trinerjevo Grenko V

vas reši tega

"Zahvaliti se Vam moram za